

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 17Co/15/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3823219227
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 09. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Ivan Kubínyi
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2025:3823219227.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Ivana Kubínyiho, sudkyne JUDr. Beáty Čupkovej a sudkyne Mgr. Zuzany Holúbkovej v spore žalobcu A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. D. XXX/XX, E., zastúpeného Advokátskou kanceláriou OLŠOVSKÝ, spol. s r.o., so sídlom G. Švéniho 6, Prievidza, IČO: 50 595 652, proti žalovanému: Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, Bratislava - mestská časť Staré Mesto, IČO: 00 151 866, o náhradu nemajetkovej ujmy, na odvolanie žalobcu a žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prievidza č. k. 19C/55/2024-205 zo dňa 12.12.2024, takto

rozhodol:

- I. Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.
- II. Žiadna zo strán sporu **n e m á p r á v o** na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie rozhodoval o žalobe na ochranu osobnosti, ktorou žalobca žiadal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 6.917,10 eur spolu s príslušenstvom na tom skutkovom základe, že bol dlhodobo nútený pracovať ako hasič strojník nad rámec týždenného pracovného času 48 hodín v dôsledku porušenia práva EÚ, a to smernice 2003/88/ES. Súd prvej inštancie žalobe čiastočne vyhovel a žalobcovi priznal náhradu 2.000,- eur (výrok I.) a vo zvyšku žalobu zamietol (výrok II.). Vec právne posúdil podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 ods. 1, 2 a 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003, čl. 2 ods. 1 a 2 smernice 2003/88/ES, čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, ako aj podľa vybraných ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore a § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie v nadväznosti na to prijal záver, že bol preukázaný zásah do osobnosti žalobcu spôsobený tým, že v rozhodnom období pracoval priemerne viac ako 48 hodín týždenne (a súčasne viac ako 40 hodín týždenne podľa § 85 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z.), keďže v rozpore s čl. 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES mu odpracované hodiny určenej služobnej pohotovosti neboli započítané do odpracovaného času, to všetko v dôsledku zanedbania povinnosti žalovaného štátu riadne transponovať smernicu do relevantnej vnútroštátnej právnej úpravy. V dôsledku porušovania práva EÚ nebol žalobcovi vytváraný dostatočný priestor na odpočinok, oddych a relax, dochádzalo k zásahu do jeho práva na súkromie a rodinný život, keďže mal obmedzenú možnosť udržiavať, rozvíjať priateľské, resp. rodinné vzťahy a venovať sa svojim záľubám v záujme zlepšenia kvality života a zdravia. K takýmto zásahom pritom dochádzalo u žalobcu dlhodobo. Za primeranú výšku vzniknutej nemajetkovej ujmy považoval súd prvej inštancie sumu 2000,-eur vzhľadom na povahu, intenzitu, trvanie a následky zásahov do osobnostnej sféry žalobcu, ako aj s ohľadom na rozhodovaciu prax súdov v obdobných prípadoch. V prevyšujúcej časti a v úrokoch z omeškania žalobu zamietol s odkazom na judikatúru NS SR sp. zn. 6Cdo/185/2011. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 a 2 CSP na základe

zásady úspechu a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pretože výška náhrady závisela od úvahy súdu a v základe sporu bol žalobca plne úspešný.

2. Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, a to proti vyhovujúcemu výroku I. a závislému výroku III. o trovách konania podal odvolanie žalovaný, ktorý žiadal napadnuté rozhodnutie zmeniť a žalobu v celom rozsahu zamietnuť. Namietal nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, nesúhlasil so závermi súdu prvej inštancie a poukázal na všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora, ktoré musia byť kumulatívne splnené na úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva Únie. Tieto podmienky sú: 1. porušenie povinnosti štátu vyplývajúce z práva EÚ, 2. vznik škody a 3. medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcovi existuje príčinná súvislosť. Žalovaný zastával názor, že prípadná nesprávna transpozícia smernice nezakladá automaticky porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, ale je nevyhnutné skúmať priamo porušenie tohto článku, ktoré pre úspech žaloby musí žalobca aj preukázať. Najmä však podľa žalovaného neprichádza do úvahy, aby samotná nesprávna transpozícia smernice zakladala priamy nárok fyzickej osobe, ale prichádzajú do úvahy jedine právne kroky Komisie voči členskému štátu. Na podporu uvedeného názoru citoval žalovaný z rozhodnutí iných súdov. Podľa žalovaného neboli splnené podmienky zák. č. 514/2003 Z. z. pre požadovanú náhradu škody a súd prvej inštancie podľa neho nedôvodnosť aplikácie tohto predpisu neodôvodnil dostatočne, keď uplatnený nárok považoval za nárok sui generis nespádajúci pod režim zákona č. 514/2003 Z. z. Žalovaný považoval za vylúčené spôsobenie škody z jeho strany, keď všetky mzdové nároky žalobcu boli nesporne uspokojené.

3. Žalovaný namietal nesprávne určenie referenčného obdobia pre zisťovanie prekročenia maximálneho pracovného času. Žalovaný ďalej citoval ustanovenia Smernice 2003/88/ES (Smernica) definujúce pracovný čas a čas odpočinku a zdôraznil, že do maximálneho pracovného času nemožno započítať čas odpočinku. Ďalej prezentoval, ako podľa neho správne pristupovať k výpočtu maximálneho týždenného pracovného času, kde nie je relevantný kalendárny týždeň, ale akýchkoľvek po sebe idúcich sedem dní, pričom hranica 48 hodín nemusí byť dodržaná v každom sedemdňovom intervale, ale v rámci referenčného obdobia nepresahujúceho 4 mesiace. Pritom v prípade hasičov, ktorí musia byť v pohotovosti 24/7 je namieste uplatniť smernicou predpokladané odchýlky a vychádza sa z referenčného obdobia 6 mesiacov, ktoré je pri aplikácii odchýlky maximálne možné. Pritom podľa žalovaného sa takéto referenčné obdobie nepočíta podľa kalendárnych mesiacov, ale od počiatku žalovaného obdobia. Vzhľadom na uvedené je podľa žalovaného nesprávne, ak si žalobca vytvoril vlastné referenčné obdobie dlhšie ako 6 mesiacov, na čo však neboli splnené podmienky predpokladané Smernicou.

4. Ďalej žalovaný v odvolaní s odkazom na definíciu pracovného času podľa Smernice namietal, že žalobca predložil tabuľku vychádzajúcu z fondu pracovného času, a tak do odpracovaných hodín, teda do pracovného času započítal aj čas odpočinku predstavujúceho dni dovolenky, voľna za sviatok, návštevy lekára, sprevádzanie rodinného príslušníka a podobne. K týmto položkám žalovaný jednotlivo argumentoval, prečo nie sú pracovným časom a osobitne zmienil tiež rekondičné pobyty. Vzhľadom na takto nesprávny výpočet používajúci fond pracovného času a nie skutočne odpracovaný čas nebolo podľa žalovaného v konaní preukázané koľko žalobca reálne odpracoval, nebolo možné dovodiť záver o porušení Smernice a teda priznať náhradu nemajetkovej ujmy za jej porušenie. Podľa žalovaného si žalobca uplatnil mzdový nárok vydávajúc ho za nemajetkovú ujmu vzniknutú v dôsledku porušenia Smernice. Žalovaný tiež nepovažoval za splnené podmienky pre odškodnenie, pretože ani v prípade porušenia Smernice by s nejednalo o porušenie dostatočne závažné pre priznanie náhrady. V tomto smere žalovaný podrobnejšie uviedol podmienky, v ktorých hasiči vykonávajú nariadenú služobnú pohotovosť s poukazom na to, že pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, môžu hasiči oddychovať, alebo sa venovať inej činnosti. Nevyžaduje sa teda aktívna činnosť. Aj za takto strávený čas je pritom poskytovaná pracovná odmena, čím je kompenzované, že v prípade potreby bude hasič k dispozícii. Ani v prípade záveru, že služobná pohotovosť je pracovným časom, nie je vzhľadom na uvedené podmienky jej výkonu daný dôvod na náhradu škody.

5. Žalovaný v odvolaní ďalej namietal, že žalobca neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal ujmu v značnej miere, ktorá mu mala vzniknúť, a ktorá by až v tejto intenzite odôvodňovala priznanie náhrady v peniazoch. Podľa žalovaného neobstojí priznaná ujma ani z hľadiska primeranosti a priznaná výška neobstojí z hľadiska kritérií priznávania tohto typu nároku. Žalovaný nastolil otázku, ako inak než spánkom, by žalobca mohol vyplniť čas, ktorý trávil na pracovisku počas nočnej zmeny.

6. Záverom odvolania žalovaný namietal nesprávny záver súdu prvej inštancie o tom, že Smernica sa vťahuje aj na žalobcu, keď podľa žalovaného žalobca spadá do výnimiek, na ktoré sa podľa čl. 2 ods. 2 Smernice táto nevzťahuje. Za zásadné považoval aj rozlišovanie režimu mestského hasiča, o ktorom rozhodoval ESD vo veci V-429/09 od režimu príslušníkov HaZZ SR. V nadväznosti na namietanú nesprávnosť veci samej považoval žalovaný za nesprávne aj rozhodnutie o trovách konania a ich náhradu žiadal v zmeňujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu priznať voči žalobcovi.

7. Voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie, a to do zamietavého výroku II., podal odvolanie aj žalobca, ktorý žiadal rozhodnutie v napadnutej časti zmeniť a priznať náhradu nemajetkovej ujmy vo vyššom rozsahu 5.000 eur. Súhlasil s posúdením základu nároku zo strany súdu prvej inštancie, no nepovažoval za správne ustálenú výšku priznanej náhrady. Žalobca poukázal na to, že jeho pracovný čas stanovený v rozpore so Smernicou pretrvával dlhé roky, niekoľkonásobne prevyšujúce obdobie troch rokov, v ktorom porušenie práva a vznik nemajetkovej ujmy namietal. Poukázal na opis svojej rodinnej a osobnej situácie, v ktorej by podľa neho bola vyššia náhrada nemajetkovej ujmy namieste. Keď v uvedenej situácii nemohol byť s rodinou a venovať sa jej a koníčkom a čas musel tráviť v práci, nezodpovedá tomu náhrada priznaná súdom prvej inštancie v rozsahu 2.000 eur. Žalobca uviedol, že ako dostatočnú satisfakciu za všetky tie roky, ktoré obetoval bezpečnosti a záchrane ľudských životov, by považoval možnosť stráviť dvojtýždňovú dovolenku s rodinou. To však za priznaných 2.000 eur nie je možné, a aj preto považuje žalobca priznanú sumu za neprimerane nízku. Žalobca nesúhlasil ani s porovnaním s inými rozhodnutiami súdov, keď oproti minulým rozhodnutiam je v súčasnosti priznaných 2.000 eur podstatne ovplyvnených infláciou a existujú aj iné rozhodnutia, ktoré priznali viac ako 6.500 eur. Zo strany súdu prvej inštancie nebola priznaním sumy 2.000 eur podľa žalobcu zohľadnená zodpovednosť v jeho povolani a ani jeho dlhodobé pozitívne služobné hodnotenia.

8. Žalobca v odvolaní namietal aj nesprávne rozhodnutie ohľadom úroku z omeškania, keď súdom prvej inštancie odkazované rozhodnutie NS SR 6Cdo/185/2011 sa týka skutkovo odlišnej situácie a súčasne tu existujú aj rozhodnutia úrok a omeškania priznávajúce (3Cdo/278/2012 a 6Co/3/2022).

9. Krajský súd ako súd odvolací preskúmal vec podľa § 379 a § 380 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej ako „CSP“) bez nariadenia pojednávania odvolacieho súdu podľa § 385 ods. 1 CSP a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné potvrdiť podľa § 387 CSP.

10. Odvolací súd preskúmaním napadnutého rozhodnutia v medziach rozsahu a dôvodov odvolania zistil, že súd prvej inštancie rozhodol správne, keď pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov účastníkov vyplynuli, neopomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané alebo vyšli počas konania najavo, výsledok hodnotenia dôkazov zodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 191 CSP. Pri rozhodovaní súd prvej inštancie použil správny právny predpis, správne ho vyložil a na daný skutkový stav ho aj správne aplikoval. Odvolací súd sa preto stotožňuje so skutkovými i právnymi závermi súdu prvej inštancie a z tohto dôvodu si odvolací súd aj osvojil dôvody napadnutého rozhodnutia, v celom rozsahu na ne poukazuje v zmysle § 387 ods. 2 CSP a k odvolacím námietkam žalovaného dodáva nasledovné:

11. Zásadným východiskom veci je rozsudok Súdneho dvora C-429/09 z 25.11.2010 vo veci Günter Fuss, ktorý sa zaoberal práve otázkou výkladu Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času v súvislosti s porušením čl. 6 Smernice, ustanovujúceho maximálny týždenný pracovný čas. Uvedené konanie sa týkalo pracovníka, ktorý bol ako hasič zamestnaný v rámci zásahovej služby spadajúcej do verejného sektora a jeho rozpis služieb stanovoval v priemernej dĺžke 54 hodín týždenne a zahŕňal 24 hodinové zmeny, pričom každá takáto 24 hodinová zmena, v rámci ktorej musel byť hasič prítomný na pracovisku, pozostávala z aktívnej služby a pohotovostnej služby, ktorá môže byť prerušená zásahovou činnosťou.

12. Vnútroštátna právna úprava Slovenskej republiky rieši danú problematiku v zákone o hasičskom a záchrannom zbore č. 315/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), ktorý v § 85 až § 94 upravuje podmienky výkonu štátnej služby so zameraním na pojmy: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi

služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť a dovolenka. Podľa prílohy č. 4 bod 6 zákona do jeho znenia bola prebratá Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 4.11.2002 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (bod 6 prílohy č.4). Z ustanovení zákona ale nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času a práve v tejto skutočnosti spočíva rozpor slovenskej právnej úpravy s právom Európskej únie. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem „pracovný čas“ uvedený v smernici 2003/88 je autonómny pojem práva EÚ, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel tejto smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Článok 2 ods. 1 a 2 smernice 2003/88 vymedzuje „pracovný čas“ ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti...“ a „čas odpočinku“ ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Súdny dvor zdôraznil vo svojej judikatúre, že rozlišovanie je binárne: buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu alebo kategórie. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 Ville de Nivelles/Rudy Matzak predovšetkým zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v tejto smernici. Smernica síce stanovuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmu „pracovný čas“. Toto konštatovanie potvrdzuje aj účel tejto smernice, ktorý má zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88 je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas. V súvislosti s ňou je výslovne stanovené, že zahŕňa tak nadčasy ako aj pracovnú pohotovosť. Od nej sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka.

13. Právna úprava v zákone č. 315/2001 Z. z. o hasičskom a záchrannom zbore umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu, stanovenú v čl. 6 písm. b) cit. Smernice Európskeho parlamentu a rady 2003/88/ES zo 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času. Je potrebné zdôrazniť, že povinnosť členských štátov vyplývajúca zo smernice, ktorou je dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ako aj ich povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností, je potrebné konštatovať, že Slovenská republika ako členský štát EÚ v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, konkrétne príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, stanovenej v čl. 6 písm. b) cit. Smernice.

14. Vo vzťahu k namietanej pôsobnosti Smernice na žalobcu, t. j. na hasiča, resp. príslušníka Hasičského a záchranného zboru, treba poukázať na rozsudok Súdneho dvora v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 z 5.10.2004 Pfeiffer a i., ako aj v uznesenie Súdneho dvora vo veci C-52/04 zo 14. júla 2005 Personalrat der Feuerwehr Hamburg. Čl. 1 ods. 3 Smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činností, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 smernice 89/391/EHS. Smernica 89/391 sa v zmysle čl. 2 ods. 1 uplatňuje na „na všetky odvetvia činnosti a to verejné aj súkromné“, ku ktorým okrem iného patria všeobecne uvedené činnosti služieb (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratíva, služby, vzdelávanie, kultúra, voľný čas atď.) Ako vyplýva z ods. 2 prvého pododseku tohto čl., neuplatňuje sa uvedená smernica tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany. Na činnosť vykonávanú žalobcom sa ale táto výnimka nevzťahuje. Výnimky z pôsobnosti uvedené v čl. 2 ods. 2 v prvom pododseku Smernice je potrebné s ohľadom na cieľ Smernice /podpora zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci/ vykladať zužujúco. Táto výnimka bola prijatá len na účel zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu /napríklad prípady živelných pohrôm/, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Takáto služba civilnej ochrany sa jasne odlišuje od štandardnej,

základnej obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Aj zo záverov uznesenia Súdneho dvora vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg vyplýva, že čl. 2 smernice Rady 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, ako aj čl. 1 ods. 3 smernice Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, sa majú vykladať v tom zmysle, že činnosti vykonávané zásahovými silami takej verejnej požiarnej služby, ako je verejná služba, o ktorú ide v konaní vo veci samej, obvykle patria do pôsobnosti uvedených smerníc, takže článok 6 bod 2 smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný pracovný čas, vzťahujúci sa aj na služby hliadky. Jeho prekročenie je však možné v prípade výnimočných okolností takej závažnosti a rozsahu, ktoré dočasne prevážia cieľ smerujúci k zabezpečeniu riadneho fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie a bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek; aj v takejto výnimočnej situácii však musia byť v čo najväčšom rozsahu zachované ciele smernice 89/391. Súdny dvor aj v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že jediným cieľom výnimky, ktorá je uvedená v článku 2 ods. 2 prvom pododseku smernice 89/391, bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, ako aj verejného poriadku v prípade závažných a svojim rozsahom mimoriadnych okolností - napríklad v prípade katastrofy - pre ktoré je charakteristická najmä tá skutočnosť, že môžu pracovníkov vystaviť rizikám, ktoré nie sú zanedbateľné, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie, a ktoré, vzhľadom na ich povahu nie je možné zohľadniť pri rozvrhu pracovného času zásahových a bezpečnostných zložiek. Uvedená výnimka však určite neodôvodňuje to, že členský štát by považoval všetky činnosti vykonávané v príslušných odvetviach za činnosti, na ktoré sa táto výnimka vzťahuje. Kritérium zákonodarcu na určenie pôsobnosti smernice 89/391 sa totiž nezakladá na príslušnosti pracovníkov k takým rozličným odvetviam činnosti uvedeným v článku 2 ods. 2 prvom pododseku tejto smernice, akými sú vo všeobecnosti ozbrojené sily, polícia a civilná ochrana, ale vyplýva výlučne z osobitnej povahy určitých osobitných úloh vykonávaných zamestnancami v týchto odvetviach, čo odôvodňuje výnimku z pravidiel stanovených

v uvedenej smernici, a to z dôvodu absolútnej nevyhnutnosti zabezpečenia účinnej ochrany spoločnosti. Vzhľadom na to uvedené činnosti, ktoré sa v ozbrojených silách a záchranných službách vykonávajú za zvyčajných okolností, patria v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia do pôsobnosti smernice 89/391. V tomto prípade sa teda táto smernica musí uplatňovať na činnosti hasičskej a záchrannej služby, aj keď tieto činnosti zásahové sily v teréne vykonávajú bez ohľadu na to, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním, ktoré bolo zverené príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ktoré môžu byť spojené s týmito činnosťami, sú vzhľadom na svoju povahu nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitému riziku, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie. Zhrnúc vyššie uvedené je možné konštatovať, že služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

15. Súdny dvor tiež rozhodol, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88 má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že v prípade, ak by nebolo možné vykladať a uplatňovať vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s požiadavkami práva Únie, vnútroštátne súdy a správne orgány majú povinnosť uplatňovať právo Únie v celom rozsahu a chrániť práva, ktoré toto právo Únie priznáva jednotlivcom, pričom v prípade potreby neuplatnia nijaké vnútroštátne ustanovenie, ktoré by bolo v rozpore s právom Únie. Je potrebné vziať na zreteľ aj ustálenú judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej zásada zodpovednosti štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Únie, ktoré sú mu pripísateľné, je súčasťou systému zmlúv, na ktorých je Únia založená. Z uvedenej judikatúry vyplýva, že táto povinnosť platí v prípade každého porušenia práva Únie členským štátom, a to bez ohľadu na verejný orgán, ktorý sa tohto porušenia dopustil, a bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade povinnosť túto škodu nahradiť. Uplatnenie podmienok dovoľujúcich konštatovať zodpovednosť členských štátov za škody spôsobené jednotlivcom porušeniami práva Únie musia vnútroštátne súdy v zásade vykonať podľa usmernení Súdneho dvora na ich vykonanie. Je potrebné uviesť, že v súlade s judikatúrou Súdneho dvora môže náhradu takejto škody spôsobenej jednotlivcovi zabezpečiť nielen verejnoprávny subjekt, ale aj štát a že právo Únie nebráni ani tomu, aby mohla zodpovednosť verejnoprávneho subjektu za škodu spôsobenú jednotlivcovi vzniknúť popri zodpovednosti, ktorú má samotný členský štát. Nárok poškodeného jednotlivca na náhradu škodu je tak nárokom sui generis, ktorý má svoj základ v záväzkoch žalovanej voči Európskej únii a nie v zákone č. 514/2003 Z. z.

o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

16. Čo sa týka samotných podmienok vzniku nároku žalobcu na náhradu škody za nesprávnu transpozíciu Smernice do slovenského právneho poriadku, poškodení jednotlivci majú právo na náhradu, za súčasného splnenia troch podmienok: a) cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva, b) porušenie je dostatočne závažné a c) medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť.

17. Pokiaľ ide o prvú podmienku, je v danom prípade splnená, pretože článok 6 písm. b) Smernice 2003/88 predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, a od ktorej sa v prípade neprebratia čl. 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, o ktorú ide vo veci samej, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Uvedené dôležité pravidlo sociálneho práva nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovoľávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi.

18. Nebolo v konaní sporné, že žalobcovia sú rozvrhované služby takým spôsobom, že na 16 hodinovú riadnu službu v služobný deň nadväzuje určená 8 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, že služobné povinnosti sú určované na čas nočných hodín, že v prípade, že je počas služobnej pohotovosti vyhlásený poplach a hasiči sú vyslaní na zásah, mení sa služobná pohotovosť na prácu nadčas, že hasiči strávia na pracovisku počas jednej zmeny minimálne 24 hodín. Keďže sa striedajú tri hasičské zmeny, každý tretí deň odslúžia hasiči v jednotlivých hasičských zmenách 24 hodín a následne majú dva dni voľna.

19. Z rozhodnutia Súdneho dvora z 3. októbra 2000 Simap (C-303/98, Zb. s. I-7963), uznesenie z 3. júla 2001, CIG (C-241/99, Zb. s. I-5139) a rozsudok z 9. septembra 2003, Jaeger (C-151/02, Zb. s. I-8389) vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88 a teda, že tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekračuje maximálnu týždennú hranicu upravenú v článku 6 písm. b) uvedenej smernice. Súdny dvor, o. i., v už cit. rozsudku C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer a i. potvrdil uvedenú judikatúru týkajúcu sa obdobia pracovnej pohotovosti, ktoré odpracovali pracovníci spadajúci do oblasti civilnej obrany. Keďže Súdny dvor navyše zastával názor, že táto otázka, súvisiaca s pojmom „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88 neoponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti, prijal s prihliadnutím na vyššie spomenutú judikatúru uznesenie Personalrat der Feuerwehr Hamburg, v ktorom rozhodol, že činnosti vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby - okrem prípadu výnimočných okolností - patria do rozsahu pôsobnosti smernice 2003/88, takže článok 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48-hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

20. Pokiaľ ide o ďalšiu podmienku, podľa judikatúry Súdneho dvora dostatočne závažné porušenie práva Únie zahŕňa zjavné a závažné prekročenie hraníc voľnej úvahy členským štátom, pričom zložky, ktoré majú byť v tejto súvislosti zohľadnené, sú predovšetkým stupeň jasnosti a presnosti porušenej právnej normy, ako aj rozsah miery voľnej úvahy, ktorý porušená norma ponecháva vnútroštátnym orgánom. V každom prípade je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti. Odvolací súd s poukazom na ciele Smernice, ktoré mali byť dosiahnuté stanovením maximálneho týždenného pracovného času, a to právo pracovníkov na primeranú dobu odpočinku a tým ochrana zdravia a bezpečnosti pracovníkov bolo porušenie práva žalobcu dostatočne závažné na to, aby z neho vznikol nárok priznaný súdom prvej inštancie.

21. Z hľadiska príčinnej súvislosti medzi porušením právnej normy Únie a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom sa odvolací súd stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, že v posudzovanej veci vznikla žalobcovi nemajetková ujma, ktorú je možné posúdiť podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, vzťahujúcich sa na právo na ochranu osobnosti.

22. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka má fyzická osoba právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

23. Predmetom ochrany podľa citovaného ustanovenia sú také rýdzo osobnostné práva človeka, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Jedná sa o nehmotné hodnoty ľudskej osobnosti v jej fyzickej (telesnej), ako aj psychicko - morálno - sociálnej integrite. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na súkromný a rodinný život, ako aj právo na ochranu zdravia. Tieto práva žalobcu boli podľa záverov súdu prvej inštancie, s ktorými sa odvolací súd stotožňuje, porušené. Nemožno akceptovať zjednodušujúci argument žalovaného, že je principiálne jedno, kde žalobca trávil noc, pretože tak či onak sa v noci spí. Už samotný spánok doma a spánok na pracovisku bude spravidla v inej kvalite, keď domáce prostredie je v zásade človeku to najbližšie, v ktorom sa cíti najbezpečnejšie a najkomfortnejšie. No najmä je tu často aj aspekt prítomnosti najbližších členov rodiny, s ktorými sa človek spoločne na spánok ukladá, a s ktorými sa ráno spoločne budí. Jedná sa o jednu z najintímnejších sfér rodinného života človeka.

24. Nedôvodná bola aj odvolacia námietka žalovaného, že pokiaľ nebol nariadený služobný zásah, mohol žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, že pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok (spánok) zamestnanca a teda sa od neho nevyžaduje aktívna činnosť, že žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Odpoveďou je opakované konštatovanie Súdneho dvora, že pojem „pracovný čas“ treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Vyžaduje si splnenie troch podmienok. Po prvé pracovník musí byť „v práci“, po druhé musí byť zamestnávateľovi k dispozícii a po tretie musí vykonávať svoju činnosť alebo svoje povinnosti. Rozhodujúcim faktorom pri určovaní toho, čo je a čo nie je pracovný čas, je teda požiadavka prítomnosti na mieste určenom zamestnávateľom a okamžitého poskytovania príslušných služieb. Dôležité je aj zohľadnenie kvality času, ktorý pracovník môže tráviť počas plnenia tohto typu povinností, napríklad to, či sa môže venovať vlastným záujmom a rodine. Z judikatúry Súdneho dvora dokonca vyplýva, že aj čas pracovnej pohotovosti, strávený v domácom prostredí na telefóne (teda mimo priestorov zamestnávateľa), jednoznačne predstavuje pracovný čas, pretože pracovník musí byť neustále k dispozícii zamestnávateľovi a zastihnuteľný, a jeho sloboda pohybu a sloboda organizovať si vlastný program je preto výrazne obmedzená. Žalobca vykonával službu na mieste určenom zamestnávateľom (služobný úrad), musel tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusel byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti, a že má vytvorené podmienky na oddych resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite poskytnúť príslušné služby a plniť si svoje povinnosti. V dôsledku toho bol oddelený od svojho vlastného sociálneho súkromného prostredia a rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám bola výrazne obmedzená. Ďalej bolo potrebné prihliadnúť na to, že právo na odpočinok u žalobcu bolo porušované niekoľko rokov (3 roky v zmysle žaloby), že žalobca plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života, že je o to viac dôležité, aby mal možnosť si po práci aj odpočinúť, venovať sa svojim záľubám, rodine, resp. aj vykonávaniu aktivít, ktoré priamo, či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania. Jeho pracovná pozícia je vysoko zodpovedná, riziková, náročná a nenahraditeľná. O to väčšia sa javí potreba, aby žalobca ako hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život.

25. Čo sa týka peňažnej satisfakcie za porušenie práva žalobcu, zo Smernice potom nemožno vyvodit', že by právo EÚ uprednostňovalo niektorú z foriem náhrady škody, keďže neobsahuje nijaké ustanovenie týkajúce sa náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení. Z európskej judikatúry však vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Je pritom na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a jednak definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo, t. j., že žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijal vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zákona č. 315/2001

Z. z. o hasičskom a záchrannom zbere, ktorý umožňuje zamestnávateľovi resp. služobnému úradu rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu, stanovenú v článku 6 písm. b) Smernice Európskeho parlamentu a rady 2003/88/ES, je v prejednávanej spore potrebné urobiť záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu, ako aj žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Vzhľadom na tieto špecifiká, rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie difamujúcich výrokov a podobne. Uvedené prostriedky nápravy podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka za takýchto okolností strácajú svoju účinnosť a funkčnosť a v takomto prípade súdna prax nevyklučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť finančné zadostučinenie.

26. Čo sa týka odvolania žalobcu namietajúceho výšku priznanej náhrady, v tomto konkrétnom prípade odvolací súd súdom prvej inštancie priznanú výšku peňažnej náhrady považuje za primeranú. Pokiaľ žalobca namietá, že v jeho prípade sa jednalo o dlhoročný zásah podstatne prevyšujúci v žalobe vymedzené tri roky (7/2020 – 7/2023), bolo by v rozpore s takto uplatneným nárokom priznávať náhradu za dlhšie obdobie, než ktoré sám žalobca vymedzil v žalobe (zjavne správne zohľadňujúc trojročnú premičiaciu dobu). Vzhľadom na to, že náhrada bola žalobcom uplatnená za tri roky trvania protiprávneho stavu, nebolo dôvodné priznať žalobcovi vyššiu náhradu, než v iných obdobných prípadoch posudzujúcich rovnako trojročné obdobie a nebolo možné prihliadať na to, že žalobcov služobný pomer trval dlhšie. Pokiaľ žalobca vníma ako dostatočnú satisfakciu vyššiu sumu, než bola priznaná súdom prvej inštancie zhodne s rozhodovacou praxou v obdobných početných prípadoch, toto hľadisko nemôže byť určujúcim kritériom stanovenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy, pretože je výlučne subjektívne. Naopak, je dôvodné náhradu objektivizovať a zobrať zreteľ na primárny dôvod jej priznania, ktorým je reparovanie ujmy vzniknutej tým, že štát určil pracovný čas hasičov nad rámec prípustný právom EÚ. V dôsledku toho nemohli v dotknutom rozsahu tráviť svoj čas ako súkromné voľno, ale museli byť prítomní na pracovisku, to však s nárokom na mzdu. Toto principiálne východisko je pre tento nárok určujúce a obdobným prípadom spoločné. Pokiaľ v konaní nevyjdú najavo špecifické okolnosti prípadu, je vzhľadom na uvedené namiesto priznania náhrady vo výške totožnej ako v typovo identických prípadoch. V tomto prípade súdom prvej inštancie správne stanovenej na 2.000 eur. Za špecifické okolnosti tohto prípadu nie je možné považovať práve žalobcovu rodinnú a osobnú situáciu, pretože odlúčenie od rodiny a nedostatok času na osobné záľuby boli typicky konštatovaným strádaním v početných sporoch kolegov žalobcu uplatňujúcich totožný nárok. Pokiaľ žalobca poukazuje na rozhodnutia priznávajúce vyššiu náhradu, odvolací súd má o týchto rozhodnutiach vedomosť, rovnako ako aj o rozhodnutiach uberajúcich sa opačným smerom. Napriec súdmi SR je však prevažne ustálená výška náhrady 2.000 eur (napr. rozhodnutie KS BA 2Co 33/2024, KS BB 14Co 27/24, KS KE 5Co 35/2024). To rovnako v obvode Krajského súdu v Trenčíne, preto súd prvej inštancie vychádzajú z princípu právnej istoty správne prisúdil žalobcovi práve uvedenú sumu.

27. Odvolanie žalobcu nebolo dôvodné ani ohľadom úroku z omeškania. Súdom prvej inštancie správne vychádzal z právneho názoru zaujatého Najvyšším súdom SR v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/185/2011, podľa ktorého povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia; až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania. Tento záver vyplýva už z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR z 24. júna 1998, sp. zn. 1Co 15/97, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, zväzok 3, pod por. č. 45/2000. Pokiaľ žalobca odkazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/278/2012, toto rozhodnutie sa k otázke dôvodnosti úroku z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy žiadnym spôsobom nevyjadruje. Pokiaľ ním aj dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd (aj) nárok na úrok z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy zamietol, nedošlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu preto, že by odvolací súd nesprávne posúdil nedôvodnosť úroku z omeškania, ale len preto, že v konaní došlo k procesnému pochybeniu, tzv. inej vade.

28. Vzhľadom na uvedené bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie vecne správne a odvolací súd ho preto potvrdil, a to vrátane výroku o trovách konania, ktorý z hľadiska rozsahu a dôvodov odvolania rovnako obstál. Súdom prvej inštancie správne konštatoval úspech žalobcu v základe sporu, ktorý je pre určenie úplného úspechu v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy rozhodujúci.

29. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396

ods. 1 a 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní nemala žiadna zo strán sporu úspech vo veci svojho odvolania, a preto odvolací súd právo na náhradu trov odvolacieho konania žiadnej zo strán sporu nepriznal.

30. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom krajského súdu jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).